

Indhold

Indledning II

1 DONALD WOODS WINNICOTT

Selvets udvikling i en faciliterende omverden 21

Barnets emotionelle udvikling 24

Barnets udvikling mod større uafhængighed 26

Illusion, desillusion og realitetsopfattelse 32

Omsorg, skyld og impulsregulering 35

At relatere sig og gøre brug af et objekt 39

Det potentielle rum, overgangsfænomener og overgangsobjekter 42

Legen 48

Den faciliterende omverden 50

Den almindeligt hengivne mor 50

Holding, håndtering og objektpræsentation 51

Spejling 54

Omverdens-mor og objekt-mor 55

Faderens rolle 56

Udviklingsforstyrrelser og fejludvikling 56

Manglende psykisk rum mellem mor og barn 58

Afbrydelse af barnets egen ageren og væren 59

Dissociering 60

Det falske selv 61

Antisociale tendenser 63

Afslutning 64

2 **JOHN BOWLBY**

Tilknytning, tilknytningsmønstre og organisering af tilknytningserfaringer 69

Om tilknytning som grundlag for udvikling 72

Tilknytningsadfærd og dens udvikling 75

Indre arbejdsmodeller 79

Defensiv udelukkelse af information eller forsvarsprocesser 82

Tryk og utryk tilknytning 84

Fremmedsituationen 85

Tilknytningsmønstre 87

Forhold i miljøet, der fremmer/hæmmer udviklingen af

psykisk sundhed 90

Kommunikationsfrihed 90

Sammenhængen mellem børns og forældres tilknytningsadfærd 91

Patogene faktorer 93

Angst og vrede 96

Sorg og vrede 99

Fejludvikling og psykiske forstyrrelser 102

Afslutning 106

3 **DANIEL N. STERN**

Spædbarnets tilknytning i en intersubjektiv verden 109

Omsorgspersonens og spædbarnets interaktion 111

Stimulering og affekt 113

Spejlneuroner og temporale konturer 115

Nuværende øjeblikke, nu-øjeblikke og mødeøjeblikke 117

Imitation og intersubjektivitet 119

Den intersubjektive matrix 121

Selvforfølelser og udvikling 123

De fire selvforfølelser 126

Fornemmelsen af et gryende selv, 0-2 måneder 126

Fornemmelsen af et kerneselv, 2-3 op til 7-9 måneder 130

Fornemmelsen af et intersubjektivt selv, 7-9 op til 15 måneder	134
Fornemmelsen af et verbalt selv, fra 15-18 måneder og frem	139
Indre repræsentationer	144
Forældrenes indre repræsentationer manifesteret i handling	145
Hukommelse	147
RIG'er	149
Evokativ hukommelse	152
Afstemning, selektiv afstemning og fejlafstemning	153
Overstimulering, understimulering og paradoksal stimulering	156
Barnet set i et klinisk perspektiv	159
Afslutning	163

4 **ALLAN N. SCHORE**

Affektregulering og personlighedsdannelse 167

Kortfattet gennemgang af hjernestrukturer og begreber anvendt af Schore 169

Hjernestrukturernes placering 169

Hjernestammen 171

Mellemhjernen 172

Det limbiske system 172

Præfrontal cortex 174

Fra eksternt til intern regulering gennem hjernens modningsfaser 175

Hjernen – en kompleks hierarkisk struktur 176

Omsorgspersonen som psykobiologisk regulator af nervesystemets udvikling 177

Tilknytningserfaringernes betydning for hjernens udviklingsprocesser og affektregulering 177

Synkroni 179

Regulering af arousal og interaktiv synkroni 179

Følelsesmæssig resonans 180

Fejlafstemninger 181

Indre repræsentationer 182

Neural organisering og hjerne kemi	183
Dopamin- og opioidsystemerne	183
Sensitive perioder og hjernens hierarkiske organisering	184
Det autonome nervesystem og imprinting	186
Det limbiske system	188
Orbitofrontal cortex – det frontalt-limbiske system	190
Højre og venstre hemisfære	197
Bearbejdning af kropsrelateret og følelsesmæssig information	197
Forøget kognitiv og motorisk kontrol og venstre-hemisfære-dominans	200
Udvikling af modne forsvarsmekanismer	201
Sprogliggørelse	202
Fejludvikling af hjernestrukturer	203
Negativ miljømæssig prægning af genudtryk	203
Massive kroniske og vedvarende fejllafstemninger	204
Hyperarousal og dissociering	206
Neurale og strukturelle konsekvenser af hyperarousal og dissociering	208
»Koldblodet« og »varmblodet« aggression	211
Alexitymi	212
Fragmentering af selvet – personlighedsforstyrrelser	213
Antisocial personlighedsforstyrrelse	214
Narcissistisk personlighedsforstyrrelse	216
Depression	217
Afslutning	218

5 **PETER FONAGY**

Affektregulering og mentalisering	221
Forholdet mellem arv og miljø	223
Gener er miljøreaktive	224
Genetisk sårbarhed, tilknytning og barnets opfattelse af miljøet	226
Interpersonel fortolkningsmekanisme	226

Intersubjektivitet og social biofeedback	227
Dyadisk reguleringssystem	228
Affektspejling og markering	229
Kontingens og oplevelsen af sig selv som en selvregulerende aktør	230
Et temporalt, sensorisk og spatialt grundlag for kontingens	231
Udvikling af selvidentifikation	232
Forståelse af egne og andres psykiske tilstande	233
Forskellen mellem markerede og realistiske emotionsudtryk	233
Introjektion af emotionsspejlende udtryk	234
Repræsentation af selv og andre	235
Selvstændige udviklingsfunktioner	235
Udvikling af højere ordens strategier	236
Affektregulering og selvorganisering	238
Udvikling af mentaliseringsmodeller	238
Fra dyadisk regulering til selvregulering	239
Tilknytningsrelationer og tilknytningsmønstre	240
Tryk tilknytning og udvikling af reflektiv funktion	241
Barnets personlighedsudvikling	243
Teleologisk forståelse	244
Udvikling af sociale kognitive evner og social refereren	245
Psykisk ækvivalensmodus og forestillingsmodus	246
Udvikling af anden ordens eller sekundære repræsentationer	248
Forestillingsmodus og psykisk realitet	249
Udvikling af mentale intentionelle tilstande	249
Fra forståelse af fysisk kausalitet til erkendelsesrelateret mental forståelse	250
Fra formelle operationer til generelle principper	251
Mentalisering	252
Mentalisering, introspektion og selvrefleksion	253
Mentaliseret affektivitet	255
IFM-a og IFM-k	256
Moral og sprog	257

Manglende overensstemmelse i affektudtryk	258
Manglende udvikling af selvstruktur	258
Forholdet mellem et utrygt tilknytningsmønster og personlighedsforstyrrelser	259
Forstyrrelser i selvets udvikling	261
Fra desorganiseret tilknytning til antisocial forstyrrelse	261
Traumatisering og manglende fortolkningsmekanisme	263
Mangel på refleksiv funktion og mentalisering	264
Manglende evne til at opfatte den anden som en intentionel aktør	264
Forstyrrelser af amygdala og det orbitofrontale niveau	265
Borderlineforstyrrelser	266
Eksternalisering af fremmede aspekter af selvrepræsentationen	267
Mangelfuld realitetstestning	267
Splitting og projektiv identifikation	268
Fravær af mentaliseringsfunktioner	269
Afslutning	270
Efterskrift	271
Ordliste	275
Litteratur	287
Register	291